

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 19 lutego 2018 roku

ZSM.422.5.2018.BM

Pan
Prof. dr hab. Jacek Czaputowicz
Minister Spraw Zagranicznych

A co na to świat? Potężne mocarstwa? Świat milczał! A milczenie czasem znaczy przyzwolenie na to, co się dzieje...

(Irena Sendlerowa, Kawaler Orderu Uśmiechu)

syryjski konflikt zbrojny każdego dnia zbiera krwawe plony wśród obywateli tego kraju. Według danych opublikowanych w listopadzie 2017 roku przez niezależne Syryjskie Obserwatorium Praw Człowieka z siedzibą w Londynie, w okresie od połowy 2011 roku do początku listopada 2017 roku, w wojnie domowej w Syrii zginęło 345 511 osób. Wśród nich było 102 618 cywilów, w tym prawie 19 000 dzieci i 12 000 kobiet.

Oprócz ofiar w ludziach, wojna spowodowała również ogromne zniszczenia oraz zmusiła ponad połowę mieszkańców do opuszczenia swych domów. Każdego dnia z Syrii ucieka tysiące osób z czego – jak podają UNICEF i UNHCR – znaczną grupę stanowią dzieci.

W pierwszym półroczu 2017 roku około 17 000 dzieci przybyło do Grecji, Włoch, Hiszpanii i Bułgarii. Z tej liczby około 72% stanowiły dzieci bez opieki. Od stycznia 2017 roku do czerwca 2017 roku w krajach Unii Europejskiej, zarejestrowano około 97 000 wniosków o azyl z udziałem dzieci, co stanowi prawie jedną trzecią wszystkich wniosków o azyl. Większość z tych dzieci pochodziła z Syrii, Afganistanu, Iraku i Erytrei.

Liczba dzieci przybywających do Europy w poszukiwaniu ochrony międzynarodowej masowo wzrasta – w 2014 roku 144 550 dzieci złożyło wnioski o azyl w państwach członkowskich Unii Europejskiej, natomiast w 2015 roku szacuje się, że co najmniej 337 000 dzieci zostało zarejestrowanych jako osoby ubiegające się o azyl, co stanowi 29% wszystkich osób ubiegających się o azyl. Najbardziej znaczący wzrost rozpoczął się w czerwcu 2015 roku, kiedy uchodźcy zmienili swoją główną nieregularną trasę do Europy z Północnej Afryki i Włoch na trasę z Turcji do Grecji. Według UNHCR w czerwcu 2015 roku aż 16% wszystkich migrantów przekraczających Morze Śródziemne stanowiły dzieci, zaś w grudniu liczba ta wzrosła do 35%. Przy czym głównymi krajami, z których drogą morską przybywają imigranci są Syria, Afganistan, Irak i Erytrea.¹

Małoletni cudzoziemcy napotykają w drodze wiele zagrożeń i obaw związanych z bezpieczeństwem, zaś w sytuacji, gdy Europa nie jest w stanie poradzić sobie z napływem migrantów, ryzyko to staje się jeszcze poważniejsze.

Ze względu na ograniczone możliwości wjazdu do krajów Unii Europejskiej w sposób legalny – wymagania wizowe i sankcje dla przewoźników nałożone w ramach umowy z Schengen – dzieci poszukujące ochrony międzynarodowej wykorzystują tzw. "dzikie" trasy, co naraża je na liczne niebezpieczeństwa. Większość dzieci przybywa do Europy łodzią do Turcji lub Grecji. Następnie kontynuują swą podróż do Europy północnej trasą wiodącą przez Bałkany Zachodnie, ponownie przekraczając granice Unii Europejskiej w Chorwacji lub na Węgrzech, a także przez Austrię do Niemiec.

Największym zagrożeniem dla dzieci podróżujących po Europie w poszukiwaniu międzynarodowej ochrony jest przeprawa przez Morze Śródziemne. UNHCR szacuje, że w 2013 roku 3 771 ludzi zginęło lub zaginęło podczas podróży przez morze do Europy. Według Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji (IOM), ponad 30% wszystkich zgonów na Morzu Egejskim dotyczyło dzieci². Podróż przez morze na źle wyposażonych łodziach jest fatalna w skutkach dla zdrowia małoletnich. Wiele migrantów przybywa przemoczonych, wyziębionych, niektóre dzieci mają hipotermię i zapalenie płuc. Wiele organizacji zgłasza brak koordynacji działań i natychmiastowej pomocy na wybrzeżach Grecji.

---

¹ <http://enoc.eu/wp-content/uploads/2016/01/ENOC-Task-Force-Children-on-the-Move-1st-report-25Jan2016.pdf>

² IOM i UNICEF, Przegląd Statystyczny: Migracja dzieci do Europy, 30 listopada 2015 r.

Większość ośrodków przyjmujących uchodźców jest umiejscowionych w znacznej odległości od wybrzeży Grecji, co wiąże się z koniecznością przejścia na piechotę nawet kilkudziesięciu kilometrów do ośrodka. W okresie zimowym te warunki są jeszcze cięższe. Zimna woda morska zwiększa ryzyko hipotermii, trudniej jest wówczas się ogrzać i wysuszyć po wejściu na ląd. Wielu uchodźców nie posiada odpowiedniego ubrania, dostosowanego do warunków podróży. Wszystkie te czynniki zwiększają ryzyko poważnych chorób wśród uchodźców, zwłaszcza niemowląt i małych dzieci.

Na trasie przez Europę dzieci również stają przed wieloma zagrożeniami. Część z nich podczas podróży jest oddzielana od rodziców, głównie w trakcie chaotycznych kontroli granicznych. Powoduje to, że dzieci bez opieki są szczególnie narażone na zwiększone ryzyko stania się ofiarami handlu ludźmi i wykorzystywania seksualnego. W wielu przypadkach sytuacja finansowa rodzin na uchodźctwie jest na tyle zła, że nawet małe dzieci są zmuszane do pracy, aby zapewnić najbliższemu przetrwanie.

Niestety zagrożenia dla dzieci nie kończą się, gdy dotrą one do kraju przeznaczenia. Umieszczane są tam w przepelnionych ośrodkach dla uchodźców, gdzie panują bardzo trudne warunki bytowe, często brakuje podstawowych środków czystości, urządzeń sanitarnych oraz ciepłej wody. Małoletni pozbawieni są możliwości kształcenia i udziału w zajęciach rekreacyjnych. Niektóre państwa nie posiadają systemu opieki prawnej nad dziećmi podróżującymi bez opieki, pozostawiając je bez ochrony osób dorosłych. W innych krajach wyznaczenie opiekuna prawnego trwa zbyt długo, co czyni los małoletnich niepewnym.

W 2012 roku Zarząd Europejskiej Sieci Rzeczników Praw Dziecka (ENOC) z inicjatywy polskiego Rzecznika Praw Dziecka wydał oficjalne oświadczenie kierowane do Przewodniczącego Komitetu Praw Dziecka ONZ Jeana Zermattena oraz do wszystkich krajów świata, potępiające złe traktowanie i trudną sytuację dzieci w Syrii na skutek trwającej tam wojny oraz wzywające do podjęcia działań w celu zaprzestania takich praktyk.

Podczas siedemnastego Zgromadzenia Ogólnego Europejskiej Sieci Rzeczników Praw Dziecka, które odbyło się 27 września 2013 roku w Brukseli, ENOC wskazał, że dzieci migrujące do Europy mogą doświadczyć przemocy, handlu ludźmi, poważnej traumy i śmierci, a większość z nich nie ma zagwarantowanych żadnych praw. W oświadczeniu członkowie ENOC zaapelowali do społeczności europejskiej i międzynarodowej o pilną

pomoc dla syryjskich dzieci umieszczonych w ośrodkach dla uchodźców i zapewnienie im ochrony przed katastrofą humanitarną³.

We wrześniu 2015 roku w Hadze Europejska Sieć Rzeczników Praw Dziecka (ENOC), podczas dziewiętnastego Zgromadzenia Ogólnego, przyjęła oświadczenie wzywające rządy europejskie oraz właściwe organy europejskie i międzynarodowe, do podjęcia natychmiastowych działań, w celu pilnego zajęcia się problemem „dzieci w drodze” i zagwarantowania dostępu do przysługujących im praw⁴.

Mając świadomość rozmiaru obecnego kryzysu migracyjnego, Europejska Sieć Rzeczników Praw Dziecka ENOC powołała Grupę Roboczą ds. Dzieci w Drodze – której członkiem jest także polski Rzecznik Praw Dziecka. Celem tej Grupy jest monitorowanie przestrzegania praw dzieci podróżujących po Europie. Pierwszy raport został opublikowany 25 stycznia 2016 roku, skupiał się on na dwóch grupach dzieci, tych które wciąż podróżują do i po Europie oraz tych, które dopiero dotarły do swego miejsca przeznaczenia⁵.

13 listopada 2017 roku w Atenach, odbyło się regionalne spotkanie członków Grupy Roboczej ds. Dzieci w Drodze ENOC, w trakcie którego przeanalizowano poszczególne etapy pobytu małoletnich cudzoziemców w państwach członkowskich pod kątem działań, które należy podjąć, aby w pełni zabezpieczyć prawa dzieci. Opracowane rekomendacje wzywają władze państw do zagwarantowania dzieciom przyjaznych procedur administracyjnych, kierowania do pracy z nimi odpowiednio przygotowanych funkcjonariuszy, odstąpienia od zatrzymywania dzieci i umieszczania ich w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców, zagwarantowania im należytej pieczy, reprezentacji prawnej oraz dostępu do edukacji i świadczeń zdrowotnych. Przyjęte zalecenia są konsekwencją apelu Europejskiej Sieci Rzeczników Praw Dziecka ENOC o wdrożenie ochrony praw dziecka w procedurach przyjmowania małoletnich cudzoziemców⁶.

Mając na uwadze stale pogłębiający się problem, zwracam się do Pana Ministra z prośbą o rozważenie możliwości udzielenia większego wsparcia syryjskim dzieciom w tej

---

³ ENOC position statement on “Children on the move” 2013; ENOC Joint Statement on ‘Urgent help required for Syrian children in refugee camps to avoid humanitarian catastrophe’, 2013.

⁴ <http://enoc.eu/?p=1254>

⁵ <http://enoc.eu/wp-content/uploads/2016/01/ENOC-Task-Force-Children-on-the-Move-1st-report-25Jan2016.pdf>

⁶ Zalecenia Europejskiej Sieci Rzeczników Praw Dziecka ENOC wydane w celu zabezpieczenia praw dzieci w drodze, Ateny, 2017.

niezwykłe dla nich trudnej i często bezpośrednio zagrażającej życiu sytuacji. Polska jako kraj określany zaszczytnym mianem „Ojczyzny Praw Dziecka” nie może przejść obojętnie wobec krzywdy i cierpienia, którego codziennie doświadczają syryjskie dzieci. Szczególnie w roku 2018 – ogłoszonym przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rokiem Ireny Sendlerowej, powinniśmy czuć się zobowiązani do udzielania pomocy tym najbardziej potrzebującym i bezbronny – dzieciom.

Z szacunkiem i szacunkiem
Marek Jurek

Do wiadomości:
Pani Beata Kempa
Minister – Członek Rady Ministrów